

בס"ד

היכן יש להדליק נרות בבית משותף?

הגמרא בשבת (כא ע"ב) אומרת:

תנו רבנן: נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ.

ראשונים נחלקו האם הכוונה לפתח הבית (רש"י) או לפתח החצר שנמצאים בה כמה בתים. בשולחן ערוך נפסק להלכה שיש להדליק בפתח החצר (תרע"א, ה).

ואכן, אדם שיש לו חצר פרטית אמור לכתחילה להדליק נרות בפתח החצר (בדרך כלל יש להכין כלי מזכוכית כדי שהחנוכיה לא תכבה. אם אין מזוזה בפתח החצר [המציאות הרווחת] - יש להניח את החנוכיה בימין הכניסה).

לפי דברינו, לכאורה יש להדליק בכניסה לחדר המדרגות.

אך נראה שעדיף לא להדליק שם, כי לדעת החזו"ן איש (או"ח, הלכות עירובין סימן ס"ק נב; צ ס"ק כא) לחדר מדרגות אין דין חצר לענין הדלקת נרות חנוכה, כיוון שכיום אין משתמשים בחדר המדרגות כמקום מגורים ('דירה'; אמנם לדעת הרב מבריסק יש לחדר מדרגות דין חצר - מובא בספר מועדים וזמנים ח"ו סימן פז).

נתרו כמה חלופות למקום ההדלקה: פתח הדלת של הבית, החלון או פתח המטבח בתוך הבית (מקום האכילה נחשב למקום המועדף כאשר מדליקים בפנים - רמ"א תרע"א, א).

בהדלקה המשובחת "בפתח ביתו מבחוץ" יש שני יתרונות: א. פרסומי ניסא. ב. המיקום בשמאל הפתח, "כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין" - שבת כ"ב ע"א.

בחלופות שהעלינו (המצויות בבית משותף) ישנם מצבים שונים: אם מדליק בחלון - יש פרסומי ניסא אך אין הדלקה ב'פתח ביתו'; אם מדליק בפתח המטבח - יש פרסומי ניסא רק לבני ביתו אך יש גם 'פתח'; אם מדליק בפתח הדירה - יש פרסומי ניסא, אמנם בדרך כלל קטן מזה שבחלון, אך יש גם 'פתח'. להלכה, הדבר החשוב ביותר הוא פרסומי ניסא - לכן, אם בחלון יש פרסומי ניסא גדול יותר, נראה שדבר זה עדיף מהדלקה ליד הדלת.

נבאר מעט עיקרון זה. **הרמ"א** כתב (תרעא, ז), שכאשר מדליקים בתוך הבית אין צריך להקפיד על הדלקה בפתח, אלא שנהגו לעשות כן "ואין לשנות". מדבריו ניתן להבין שאין זה מעיקר הדין. לכן כתב **המגן אברהם** ש"נראה לי שאם יש לו חלון הסמוך לרשות הרבים, יניחנו ברשות הרבים" (ולא בתוך ביתו, בפתח הדלת). וביאר **המשנה ברורה** (ס"ק לח): "כדי שיהיה היכר לבני רשות הרבים ויתפרסם הנס" (וע"ע **במשנה ברורה** ס"ק כז, **ובשער הציון** ס"ק ל).

ר' משה פיינשטיין בשו"ת **אגרות משה** (או"ח, ח"ד, סימן קכה) כתב אף הוא שעיקר המצווה הוא פרסומי ניסא. כיוון שעיקר פרסום הנס הוא ב**פתח** הבית או ב**פתח** החצר, הוסיפו עניין נוסף: יש להדליק בצד שמאל, כדי שהמדליק יהיה מוקף במצוות. אך כשאי אפשר לשני הדברים להתקיים - **פרסומי ניסא עדיף**:

דפרסומי ניסא הוא מעיקרי הדינים בהנרות, וטעם שיכנס בין שתי מצות אינו שייך להמצוה ולזכרון הנס אלא כשהיה פרסום הנס שוה באיזה צד יניחנו להנר הכריע ההלכתא, כר' שמואל מדיפתי, דכניסה בין שתי מצות ממעלת ימין, אבל לא שייך שהיא עדיף ואף לא שוה למעלת פרסום ניסא... וכן אני נוהג שאני מדליק בחלון הנראה בחוץ להעוברים ושבים שם וכן נהג אדוני אבי הגאון זצ"ל והרבה גדולי דורות שלפנינו מהיום שנעשה א"א להדליק בחוץ וכן הוא הנכון לדינא וכן איתא במ"ב ס"ק ל"ח, וכן יש לכתר"ה להתנהג. והנני ידיו משה פיינשטיין.

בעבר היו רגילים להדליק על השולחן בבית. מקור הדברים בגמרא שם:

ובשעת הסכנה מניחו על שולחנו ודיו.

לעתים היו בעיות נוספות כגון קור וקשיים טכניים להדלקת החנוכייה. היום ב"ה זוכים אנו לפרסם את הנס בגאון - בפתח החצר (ובכך זוכים אנו לחזור ולנהוג כדן הגמרא וזהו דבר מרגש במיוחד) או בפתח החלון וכדומה.

מין **הרב קוק** זצ"ל (מאמרי ראייה א', עמ' 150) נתן גם הסבר פנימי ומחשבתי לדבר זה. הרב מסביר שהנחת הנר מבחוץ אמורה לשמש הכרזה, **ולהאיר לכל באי העולם את האור המיוחד שאנו מאירים - אור התורה והמצוות, אור הקדושה המיוחדת והמסרים המיוחדים שאנחנו מנסים להפיץ בעולם**. אולם, לעתים העולם איננו מוכן 'לקלוט' את האור שאנחנו מנסים 'לשדר'. במקרה זה, **בשעת סכנה שבה נושבות רוחות רעות בעולם**, אנחנו מחזקים את האור הפנימי שלנו ומנסים להאיר את האור בתוך הבית שלנו, בתוך אורח החיים שלנו.

למעשה, נראה שהגר בבית משותף ידליק בחלון הפונה לרשות הרבים, אך אם יש פרסומי ניסא משמעותי בפתח ביתו - ידליק שם (ובתנאי שאין בעיית בטיחות כאשר ילדים עוברים בחדר המדרגות וכדומה). ואם כמה מבני הבית מדליקים, מסתבר שכדאי להרבות פרסום הנס ולהדליק במקומות שונים (בחלונות הבית הפונים לרשות הרבים ובפתח הבית), ובפרט שעל ידי כך הנרות של כל אחד ניכרים יותר (עיין ברמ"א תרעא, ז).